

7. ภาคผนวก

7.1 ภาคผนวก 1

วัตถุประสงค์

สถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยพายัพ จะทำการประเมินผลกิจกรรมของโครงการ DAPA ซึ่งทำงานพัฒนาชาวอาช้ำในจังหวัดเชียงใหม่ และตาก

วัตถุประสงค์เฉพาะในการประเมินผล มีดังต่อไปนี้

1. DAPA บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด
2. กิจกรรมของ DAPA สสนองความต้องการของชาวอาช้ำมากน้อยเพียงใด ในด้านการศึกษา การเกษตร และการพัฒนา
3. ชาวบ้านได้สานต่อกิจกรรมของโครงการหรือหลังสิ้นสุดลงมากน้อยเพียงใด
4. โครงการ DAPA สามารถทำอะไรเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินการไปสู่จุดหมายของโครงการ และตอบสนองความต้องการของชาวอาช้ำ
5. บทบาทของความใส่ใจทางจิตวิญญาณที่ปรากฏในโครงการ DAPA วิเคราะห์ว่าองค์กรบรรพาส จะทำงานเดียวกับได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ระเบียบวิธี ราชงาน และกำหนดเวลา

1. คณะนักวิจัยจะเริ่มโครงการสำรวจสภาพของชาวอาช้ำในประเทศไทยอย่างคร่าว ๆ เพื่อจุดจุดอ่อนและจุดแข็งของชาวอาช้ำในประเทศไทย และดูว่าจะทำกิจกรรมอะไรได้เพื่อช่วยเหลือชาวอาช้ำ
2. คณะนักวิจัยจะสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของ DAPA ทั้งในปัจจุบันและในอดีต ศึกษาเอกสารและรายงานของ DAPA เพื่อทราบประวัติความเป็นมา ความสำเร็จ และปัญหาต่าง ๆ ที่ DAPA ประสบ จะมีการเดินทางไปสำนักงานของ DAPA ที่เชียงใหม่และไปหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ DAPA ดำเนินการอยู่
3. ปลายเดือนที่สามของโครงการ (1 เดือนก่อนการประเมินผลเสร็จสิ้นลง) คณะนักวิจัยจะจัดสัมมนาโดยมีคณะนักวิจัย เจ้าหน้าที่ DAPA ผู้นำชาวอาช้ำ ผู้นำคริสตจักร และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ร่วมอภิปรายด้วยหลังจากที่คณะวิจัยได้นำเสนอข้อมูลสำรวจเบื้องต้น
4. คณะนักวิจัยจะสรุปรายงานข้อสุดท้ายทำข้อเสนอแนะ ที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของนักวิจัยและสถาบันวิจัยและพัฒนา
5. การประเมินผลจะใช้เวลา 4 เดือน กรกฎาคม-ตุลาคม 2537 และส่งรายงานภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2537

7.2 ภาคผนวก 2

โครงร่างวิธีการประเมินผล

1. การสำรวจสภาพของชาวอาช้ำ

การประเมินผลเริ่มโดยการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวอาช้ำ และการเปลี่ยนแปลงวิถีของชาวอาช้ำตั้งแต่ พ.ศ. 2493 โดยเป็นประเด็นสำคัญ ๆ เช่น คริสตศาสนา องค์การพัฒนา และปัญหาความสัมพันธ์ มีการใช้เอกสารทั้งที่ตีพิมพ์แล้ว และไม่ได้ตีพิมพ์ ตลอดจนมีการหาข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญหลายท่าน

2. การสำรวจภาคสนาม

ส่วนแรกของการสำรวจภาคสนามประกอบด้วย การอภิปรายกับผู้บริหาร และผู้จัดการของ DAPA เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่เก่าของ DAPA การอภิปรายข้อมูลดังกล่าวจะดำเนินต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลาที่ประเมินผลทั้งการเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่ในเดือนธันวาคม

ช่วงที่สอง เป็นการสัมภาษณ์ชาวบ้านในเขตชุมชนใหญ่ของชาวอาช้ำ โดยไปสำรวจหมู่บ้านเกือบสามสิบหมู่บ้านในอำเภอแม่สาธ อำเภอแม่จัน อำเภอเมือง อำเภอแม่สรวย อำเภอพาน และอำเภอแม่ฟ้าหลวง ในจังหวัดเชียงราย มีการสัมภาษณ์ชาวอาช้ำและไปเยี่ยมถึงหมู่บ้านในเมืองเชียงใหม่และพะเยาด้วยเช่นกันทั้งหมู่บ้านที่ไม่ใช่คริสเตียนและหมู่บ้านคริสเตียนใหญ่ ๆ

3. การสัมมนา

ในช่วงกลางของการดำเนินการประเมินผล ผู้แทนของ DAPA และแหล่งเงินทุนสำคัญ 2 แห่งคือ TBMF และ DIAKONIA ได้ประชุมร่วมกันที่มหาวิทยาลัยพายัพเป็นเวลาครึ่งวัน เพื่อสรุปข้อมูลเบื้องต้น คณะนักวิจัยได้คำถามใหม่ ๆ ที่จะนำไปศึกษาในระยะหลังของการประเมินผล

4. การปรึกษา

ก่อนการเสร็จการประเมินผล จะเสนอรายงานต่อ TBMF DIAKONIA และ DAPA มีการซักถามอภิปรายที่จะนำไปสู่การหาข้อมูลเพิ่มเติมและทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจึงเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

5. การสัมมนาของ DAPA

การสรุปผลนำเสนอในที่ประชุมสัมมนาเรื่อง "อนาคตของชาวอาช้ำ" ที่เชียงราย ในวันที่ 7 ธันวาคม 2537 มีข้อคิดเห็นปรากฏในภาคผนวก 3

6. รายงานฉบับสมบูรณ์

รายงานฉบับสมบูรณ์เขียนเป็นภาษาอังกฤษ และแปลเป็นภาษาไทย DIAKONIA เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการแปลรายงานเป็นภาษาอาช้ำ

7.3 ภาคผนวก 3

ข้อคิดบางประการในการประเมินผลโครงการ DAPA และอนาคตของชาวอาข่า

โดย รามู ฤบาท

เสนอในการสัมมนาของโครงการ DAPA เรื่อง อนาคตของชาวอาข่าที่จังหวัดเชียงราย

วันที่ 7 ธันวาคม 2537

3-5 เดือนที่ผ่านมา ข้าพเจ้าและคณะจากมหาวิทยาลัยพายัพได้ทำการประเมินผลโครงการ DAPA หลังจากเสร็จสิ้นแล้ว ข้าพเจ้าได้นำเสนอข้อมูลต่อแหล่งทุนสนับสนุนประเมินผลในครั้งนี้

การประเมินผลเริ่มด้วยข้อมูลเกี่ยวกับชาวอาข่าและวัฒนธรรมอาข่า เราได้รับคำบอกเล่าว่าหลายศตวรรษมาแล้ว ชาวอาข่าอาศัยอยู่ในจีนและพม่าใกล้กลุ่มชนที่พูดภาษาไทย แต่เดิมชาวอาข่าอาศัยอยู่ในป่า ห่างไกลจากเมือง ระหว่างศตวรรษที่แล้วอาข่าจำนวนมากอพยพมาสู่เมืองไทยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาในจีนและพม่า ระหว่างนี้ชาวอาข่ากลุ่มใหญ่กลายเป็นผู้ปลูกฝิ่นเพื่อการค้า

เมื่อเข้ามาสู่เมืองไทยก็พบว่า ระยะเวลาที่มีปัญหาไม่มากนักแต่เมื่อเวลาผ่านไปปัญหาก็กเริ่มมากขึ้น มาตรการควบคุมรักษาป่าไม่มีความเข้มงวดขึ้น ช่องว่างระหว่างเมืองกับป่าหายไป ตลอดจนการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชาวพื้นราบและชาวดอยสร้างปัญหาทางด้านเกษตรกรรม เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา สุขภาพและศีลธรรมในหมู่บ้านชาวอาข่า

ในสถานการณ์เช่นนี้เราเสนอว่า DAPA ต้องทำงานในรูปองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรศาสนา เพื่อช่วยชาวอาข่าทุกกลุ่ม DAPA ควรทุ่มเทความสนใจให้กับชาวอาข่าในเมืองมากขึ้น ควรช่วยให้ชาวอาข่ามีทักษะในการดำรงชีพ ปรับตัวเข้ากับชีวิตสมัยใหม่และฝึกอาชีพให้อาข่า

เราเสนอว่า DAPA ควรช่วยให้อาข่าในเมืองไทยมี 2 วัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมให้ชาวอาข่ามีความภาคภูมิใจในตัวเอง ด้วยการเน้นจุดดีงามทุกจารีตและให้ตระหนักวัฒนธรรมไทยไม่ใช่วัฒนธรรมพื้นราบแบบสมัยใหม่อย่างเด็ดขาด

แม้ไม่มีเวลาที่ตัวแทนจะตอบสนองข้อเสนอแนะของเราอย่างเต็มที่ แต่ก็มี การตอบสนองเบื้องต้นที่ทำให้เราต้องมาใคร่ครวญ ทบทวนรายงานของเรา ข้อวิจารณ์อันหนึ่งคือแม้ ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาข่าจะน่าสนใจแต่รายงานไม่ได้เน้นการให้ความเห็นถึงความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวของแต่ละโครงการอย่างชัดเจน เช่น ธนาคารข้าว การสนับสนุนพืชการค้า และ ระบบส่งน้ำสะอาดเข้าหมู่บ้าน

หลังจากทบทวนรายงานหลัก เราสรุปว่าเรายังไม่ชัดเจนพอในการบรรเทาถึง การเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ บนภูเขา เราไม่ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้การพัฒนาใน

อนาคตต้องเปลี่ยนรูปแบบและแนวคิดไปอย่างมาก

สิ่งที่เราเห็นในปัจจุบันคือ ชาวเขากำลังสูญเสียที่อยู่อาศัยบนที่สูงและผู้คนที่อยู่ในป่าสูญเสียการครอบครองและควบคุมป่า ภาวะเบียดของรัฐบาลในเรื่องการใช้ป่าและอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง เข้มงวดมากจนชาวอาข่าต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน บางครั้งหมู่บ้านต้องถูกโยกย้ายไปหมด ซึ่งเป็นผลเสียอย่างยิ่งต่อชาวอาข่า

ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ความสำเร็จของบางโครงการ เช่น ธนาคารข้าว แต่ไม่ได้คำนึงถึงการผลิตข้าวที่กำลังถูกจำกัดเมื่อสภาพการรุนแรงถึงขั้นที่ชาวอาข่าหมดความหวังในอนาคต การประเมินถึงอนาคตของชาวอาข่าของเราจะต้องมองหาแนวทางในแง่ดี จุดนี้ DAPA เองก็ตระหนักดี อย่างไรก็ตาม DAPA ถูกแบ่งแยกระหว่างการดำเนินการเพื่อขอแนวทางใหม่กับการดำเนินโครงการที่กำหนดอนุมัติโดยแหล่งทุน แม้ปัญหาด้านการจัดการจะเป็นต้นเหตุของปัญหา สาเหตุที่ DAPA ดูเหมือนจะขาดจุดเน้นหรือจุดยืนที่แน่นอน คือ ไม่กล้าพอที่จะตอบสนองอย่างเต็มที่ต่อความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของชาวอาข่า ตรงกันข้ามดูเหมือนจะผูกติดกับการพัฒนาการเกษตรที่เริ่มไว้โดยนักพัฒนาเมื่อ 20 ปีก่อน ซึ่งในสมัยนั้นไม่มีการกำหนดแหล่งต้นน้ำ ไม่มีโครงการย้ายถิ่นฐาน ไม่มีถนน โรงเรียน นักท่องเที่ยว สถานพักผ่อนหรืออุทยานแห่งชาติบงคอส ทำให้อนาคตและคอกการทำการเกษตรถาวรนั้นชัดเจนและมีความเป็นไปได้สูง

ปัจจุบัน หมู่บ้านอาข่าไม่อาจได้รับประโยชน์นั้นมากนักจากการพัฒนาเกษตรเพราะไม่มีแรงงานพอ สภาพก็ไม่เหมือนเมื่อก่อน เมื่อต้นปีข้าพเจ้าได้กล่าวถึงจุดนี้ในการประเมินของผลกระทบของโครงการสุขภาพและการศึกษาของโครงการพัฒนาที่สูง THAI-UN รัฐบาลไทยเองก็ตระหนักดี ดังที่ผู้อำนวยการใหญ่ของ Hill Tribe Division กล่าวว่าตั้งแต่ไปรัฐบาลจะต้องช่วยเหลือชาวเขาในเมืองมากกว่าบนคอก

ในการประเมินผลเรา เร็วหรือช้าให้มีการประชุมรวมเผ่าของชาวอาข่าเพื่อตกลงถึงความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับอนาคตของชาวอาข่า ที่ประชุมก็ได้ข้อสรุปเดียวกับเรา การประชุมดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งสำหรับประวัติศาสตร์ของชาวอาข่า

เป็นโอกาสที่ชาวอาข่าจะได้ประเมินเองว่า วิถีชีวิตของชาวอาข่าควรเป็นอย่างไรใน 20 30 40 ปีในอนาคต สามารถเป็นอนาคตในป่าหรือไม่ ในเมืองหรือไม่ ชาวอาข่าจะเปลี่ยนไปเหมือนคนไทยมากขึ้นหรือไม่ มีอะไรในวิถีชีวิตแบบไทยที่ทำให้เกิดปัญหามากที่สุด มีอะไรที่ให้ออกาสสูงสุดแก่ชาวอาข่า

ในฐานะคนนอกที่เข้าใจถึงความพยายามของท่านทั้งหลายและมีความหวังว่าท่านจะประสบความสำเร็จ ข้าพเจ้าขอตั้งข้อสังเกตดังนี้

1. รวมตัวกัน เพราะชาวอาข่ามีน้อย ต้องร่วมมือกัน ความสามัคคีในหมู่อาข่ามีความสำคัญยิ่ง มีสายสัมพันธ์ที่จะผูกโยงชาวอาข่าไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาข่าจารีต ผู้สนับสนุนวิถีแห่งชาวอาข่า กับชาวอาข่าที่เป็นคริสเตียน มากกว่าการจะแบ่งแยกหรือเชื่อมโยงพวกท่านเข้ากับคนกลุ่มอื่น ๆ
2. ตัดสินอนาคตด้วยตนเอง มีคนจำนวนมากในแคว้นของชาวอาข่าที่อยากตัดสินใจแทน สร้างมิตรสหายให้มากแต่ลงมือมั่นในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่สำคัญในชีวิตของตน
3. วางแผนสำหรับอนาคตที่มีวัฒนธรรม โดยรักษาวัฒนธรรมเดิมของชาวอาข่าเอาไว้ มีคุณค่ามากมายในวิถีชีวิตของชาวอาข่า อย่างลัวที่จะยกให้เห็นและสอนให้คนอื่นรู้จักตัวท่านเอง ท่านต้องอยู่ในโลกไทยสมัยใหม่ แต่ถ้าหากไม่ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ดีที่สุดในการจารีตของชาวอาข่า ลูกหลานของท่านจะลืมรากเหง้าของตนเอง
4. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว ชาวสารข้อมูลใหม่ ๆ เป็นกุญแจสู่ความสำเร็จ หรือการอยู่รอดในอนาคต กิจกรรมที่สนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่และการฝึกอบรม ทักษะ ความชำนาญใหม่ ๆ ต้องได้รับการสนับสนุน
5. ออ้าขอมแพ้ แม้อุปสรรคและการทำทาสมากมาย แต่ท่านก็มีเครื่องมือที่นำไปสู่ความสำเร็จ DAPA และองค์กรอื่น ๆ เป็นอนาคตที่เปิดสำหรับชาวอาข่า เป็นงานของท่านที่จะทำให้สำเร็จ ในขณะที่ท่านก้าวหน้าไป ก็มีองค์กรอื่นที่ต้องการมีส่วนร่วมในงานของท่าน จงเป็นแสงสว่างของโลก.